

Det ny Kildebo

- Fra fællesjord og -hus til fællesskabets værested

Projektansvarlig

Soderup Bylav

Projektgruppen består af:

Hanne Jensen, Tadrevej 42, 4340 Tølløse

Richard Attwell, Soderup Kirkevej 17, 4340 Tølløse

Vinnie Andersen, Kilden 21, 4340 Tølløse (medlem af bylavets bestyrelse).

Projektets formål

At nyskabe brugen af landsbyens fællesjord og -hus til glæde og gavn for og med landsbyens beboere, børn såvel som voksne, samt besøgende i byen.

Baggrunden for projektet

Soderup Bylav administrerer byens fællesjord- og hus, der består af et lille bindingsværkshus fra 1850, der oprindeligt blev bygget til en hjemvendt soldat, et kildevæld og et gadekær. Området er i Lokalplan 18.03 (Holbæk Kommune 2009) registreret som et hus med høj bevaringsværdi i et bevaringsværdigt miljø. Det lille kulturhistoriske miljø er for mange af byens borgere en stærk identitetsmarkør, men på grund af husets og gadekærets forfald er det på det seneste blevet en økonomisk udfordring for landsbyen i stedet for et attraktiv gode.

Samtidig er der et ønske i Soderup om at have et fælles værested, hvor vi kan mødes om forskellige aktiviteter og socialt samvær. Bylavet har derfor i 2011 og 2012 gennemført en målrettet proces med inddragelse af borgerne i Soderup og eksterne interessenter. Da området er erklæret som et bevaringsværdigt område i lokalplanen, indledte vi processen med at invitere Holbæk Museum og Holbæk Kommune til at en drøftelse 'on location' af muligheder for at renovere og vedligeholde området. På møderne var der enighed om, at det var muligt at udvikle området for at kunne bevare det. Holbæk Kommune var forstående overfor at en dispensation kunne blive nødvendig. En eventuel dispensation ville sandsynliggøres af, at vi udviklede et projekt, som ville visualisere Kildebo og falde naturligt ind i det unikke historiske miljø som området er en del af.

Et efterfølgende velbesøgt borgermøde førte til, at vi formulerede det fælles grundlag for udvikling af vores fællesjord og -hus, nemlig at det "skal give os noget, som vi hver især ikke har i forvejen" og til nedsættelse af fem arbejdsgrupper. På baggrund af arbejdsgruppernes forslag pegede generalforsamlingen på mulige scenarier for området.

Nærværende projektforslag udspringer af denne proces.

Projektets relevans

For Soderup er projekt "Fra fællesjord og –hus til fællesskabets værested" relevant fordi

- Fra at fællesjorden og –huset ligger hen, bliver det til et levende og naturligt samlings- og værested for byens indbyggere.
- Byens borgere får mulighed for at skabe nye, såvel planlagte som selvgroede fælles aktiviteter, med en fælles base, opbevarings- og mødested som udgangspunkt.
- Bylavet har igennem årene erhvervet sig forskellige ting til aktiviteter og arrangementer i byen, fx borde, stole, kaffemaskiner, telt og service. Det er hidtil blevet deponeret hos én af landsbyens familier, som ikke længere kan tilbyde dette. Vi behøver derfor plads til opbevaring af vores fælles ting.
- Projektet vil styrke engagement, identitet og troen på, at vi kan skabe og løfte fælles ideer til gavn for vores lokalmiljø. Både gennemførelse af projektet og de efterfølgende aktiviteter vil skabe den "sociale lim" og sammenhængskraft, der gør landsbyen levende at bo i, fordi der tages et fælles ansvar for den lokale udvikling.
- Et fælles værested vil gøre det mere attraktivt at flytte til Soderup, og at være barn, ung, voksen og ældre i byen. Med et fælles værested, der rummer muligheder for alle aldersgrupper, vil fællesskabet og derigennem tilknytningen – både inden for og på tværs af aldersgrupper – styrkes.
- Projektet viderefører historien om byens fælleshus i en moderne og anvendelig form, med omtanke og respekt for historien. Ønsket er at bringe tradition og identitet med ind i det landsbyliv og de behov, der er i byen i dag. Projektet vil tilgodese såvel borgere som besøgende i byen.

Projektets målgruppe

Soderups befolkning: børn såvel som voksne, unge som ældre og fysisk aktive samt mere immobile naboer, samt besøgende i byen. Soderup ligger naturskønt, få kilometer fra velbesøgte Tadre Mølle, Aastrup Kloster og Sonnerupgård. Desuden passerer vandreruten 'Gudernes Stræde' tæt forbi. Området er velbesøgt af turister, til fods, på cykel og i bil, som vil kunne slå et slag indenom Kildebo og få en ekstra dimension på deres besøg i området. Det nye Kildebo vil desuden kunne bruges som samlingssted for lokalområdets fællesaktiviteter, landsbyerne imellem (tidligere Stestrup Lokalforum), hvor Soderup er aktivt medlem.

Beskrivelse af Soderup Bylav

Soderup Bylav er en vigtig drivkraft i udvikling af det sociale miljø i landsbyen og forvaltningen af landsbyens gadejord og –hus.

Bylavet er årlig vært for: Skt. Hans fest, Loppemarked, Kildedag, Æblepressedag, Juletræs rejsning, Nytårsbrunch, foruden Generalforsamling.

Soderup har et særligt forhold til æbler. Kommer man gennem Soderup landsby i maj måned vil man se et blomstrende paradisæbletræ i stort set hver have. I slutningen af 1990'erne valgte byen at gøre paradisæbletræet til sit signatur træ.

Særlig traditionsrig er vores årlige æblepressedag. Efter mange års leje af æblepresse, købte vi i 2012 vores egen. Vi har siden suppleret med en æbletørremaskine i kraft af tilskud til Lokalforum, Holbæk Kommune.

I Soderup er der også en stor interesse for og stærk lokalhistorisk viden og identitet. Bylavet arrangerede således historiske vandreture i Soderup i 2010 og udgav på baggrund her af hæftet "Soderup er ikke hvad Soderup har været". Her fortæller fem af byens ældre kvinder om Soderups historie dels gennem deres barndoms- og ungdomsoplevelser, dvs. fra 1940'erne og frem og dels gennem Soderups bebyggelse samt gårde og huse.

Det Ny Kildebo vil give et boost til landsbyens nuværende aktiviteter og traditioner, f.eks.:

- Blomsterpigerne. Det er en knap 100 årig tradition, at tre til fem kvinder i byen pynter kirken op til gudstjeneste m.m. med blomster. Kildebo kan blive leveringsdygtig i forårsmånederne.
- IT-kursisterne. I gennem de seneste år har Bylavet holdt IT-kurser for især byens pensionister. De er nu blevet fortrolige med Borger.dk og Netbank. Et næste skridt kan være lægge pdf-filer og billeder på Soderup.dk fx i form af æblekage- og chutneyopskrifter (og dem er der mange af i Soderup) og lave konkurrencer og prøvesmagninger.
- Årskalender. Bylavet udgav i 2012 en Soderup vægkalender og generalforsamlingen i 2014 besluttede at fortsætte traditionen. Årskalenderen sælges ved juletid (bl.a. på Tadre Mølles Julemarked). Årets gang i Kildebo, æblekageopskrifter, æbleavl og honningproduktion er oplagte temaer for fremtidige kalendere.

På vores "bænkevarmerdag" ved kilden (anledningen var en indvielse af et bord med to bænke) gik snakken livligt om Det Ny Kildebo med ideer til hvordan vi vil bruge Det ny Kildebo f. eks.:

- Søndagsgåturen med gæsterne skal da heromkring
- Forårs- og sommerfødselsdagene skal da foregå hernede
- Nattergaleturen går fremover til Kildebo
- Nu skal vi også have en sommerbruch.

Beskrivelse af projektets aktiviteter og indhold

Projektansøgningen vedrører tre elementer: haven, huset og gadekæret.

Udgangspunkt (værdier og visioner)

1. "Skal give os noget, som vi hver især ikke har i forvejen"
2. Udvikling til gavn for nutiden i respekt for fortiden
3. Vedligeholdelse og drift skal holdes på et minimum.

Haven

Haven laves om til en æblelund med honningproduktion og indretning af værested med borde og bænke. Forudsætning er en gennemgribende renovering af haven med opgravning af rødder fra hybenrosehæk og bambus, dræning og påfyldning af jord.

For at begrænse beskæringen af æbletræerne plantes de med 8 meters mellemrum. Der kan således være 15 fuldvoksne æbletræer på grunden foruden det gamle Filip-pa æbletræ som står dér i dag. Omkring æbletræerne friholdes en zone fra græs i de første år. I denne zone sættes løgplanter.

Der sættes 3 bistader i æblelundens sydlige ende mens der indrettes sidde- og bordplads i den modsatte ende nærvæd huset, kilden og gadekæret.

Huset

Der opføres et åbent aktivitetshus i bindingsværk med stråtag med kvistvindue. Aktivitetshuset er udstyret med el, vand, håndvask, arbejdsbord, grill og bord og bænke. Desuden har aktivitetshuset et mindre depotrum. Huset imødekommer dels Holbæks Kommunes ønske om at fastholde Kildebos visuelle udtryk og dels byens ønske om at skabe et hus, der er let at vedligeholde samt opfylder bylavets behov for dels depot og dels et være- og arbejdssted.

Huset opføres på det samme sted som Kildebo og med det samme grundareal, dvs. i alt 40 m². Depotet vil rumme bylavets nuværende ting samt redskaber til aktiviteter i huset og haven: æblepresse, æbletørremaskine og honningslynge.

Bagvæggen i huset beklædes med to plancher der henholdsvis fortæller om gadejorden og –husets oprindelse og om Kildebos og Soderups historie. Plancherne udarbejdes i samarbejde med Holbæk Museum.

Godt tilbagetrukket på grunden ligger der i dag et anneks bygget i træ hvor der er tørkloset og redskabsskur. Dette forslås erstattet af en anneksbygning, der matcher det nye hus dog med tag af tagpap. Anneksets funktioner opretholdes - dog således at tørkloset erstattes af træk-og-slip.

Til nyopførelse af hus m.m. søges projektmidler til nedrivning, bortkørsel m.m. af Kildebo og anneks, tegning af anneks med udgangspunkt i beskrivelsen ovenfor, materialer til opførelse af husene som beskrevet ovenfor og plancher.

Gadekæret

Gadekæret i Soderup er den gamle branddam, der ikke længere bruges eller er registreret som sådan. Hensigten er, at renovere gadekæret og dets udenomsarealer så det bliver en integreret del af Det nye Kildebo. Der ønskes en skånsom renovering, der er i overensstemmelse med Naturstyrelsens og Holbæk Kommunes regler og vejledninger for § 3 vandhuler.

For at tilgodese disse overordnede ønsker har vi hentet faglig rådgivning i Holbæk Kommune af henholdsvis en landskabsarkitekt fra afdelingen for Trafik og Infrastruktur og en biolog fra afdelingen By og Landskab. Nedenstående bygger den faglige rådgivning vi har modtaget.

Gadekæret skal overordnet set have et så naturligt præg som det er muligt og skal bevare sin nuværende størrelse. Derudover skal

- Brinkene mod nord og øst sikres med beton samt omkranses af granitsten (stendige).
- Træerne på gadekærets syd- og østsider fældes for at give lys.
- Brinken ind mod Kildebogrunderen jævnes ud (1:3) til lavvandsområde. Hvis det

mod forventning ikke kan lade sig gøre, så sikres brinksiden på samme måde som øvrige.

Identitet og sammenhængskraft

Som de fleste andre landsbyer er der ikke længere et forretningsliv i Soderup, og de fleste tager ud af byen for at gå på arbejde/i skole. Derfor er det vigtigt for byens sammenhængskraft og dagligliv, at der findes andre naturlige mødesteder, hvor aktiviteter og relationer naturligt kan skabes og udvikles.

Soderup har et aktivt bylav men ikke noget fysisk samlingspunkt. Projektet vil få denne sociale funktion og samtidig fortsat være en identitetsmarkør, der fortæller historien om landsbyen, dens tilblivelse ved Kilden og dets soldaterhus.

I aktivitetshuset vil viden og historier fortsat formidles og fortælles, via plancher og fra mund til øre. Byens historie vil blive gjort tilgængelig for gæster og forbipasserende, der med en kort afstikker vil få indblik i områdets historie. Aktivitetshuset vil danne ramme om mange og forskelligartede aktiviteter for alle aldersgrupper. Vi tror, at et samlingspunkt vil gøre det mere attraktivt at flytte til byen og at blive boende i kraft af styrkede relationer, identitet og sammenhængskraft.

Formidling af projektet

Soderup Bylav har stærke formidlingstraditioner. I 2011 udgav vi "Soderup er ikke hvad Soderup har været" og vi er i løbende kontakt med Odsherreds lokalavis Nordvestnyt.

Projektet formidles på Soderups egen hjemmeside, Soderupkalenderen, Stestrup Lokalforums Dialogmøder, mailinglister og hjemmeside og via Holbæk Kommunes kanaler, og gennem gensidig markedsføring i samarbejde med Tadre Mølle. Desuden formidles projektet igennem Stestrup Lokalforums tilflytterfolder. Stestrup Lokalforum er et netværk af 5 aktive landsbyer med fælles aktiviteter og godt sammenhold, hvor projektet og dets erfaringer nemt vil kunne formidles.

Soderup Bylav har god kontakt til Nordvestnyt, i 2012 markeret med en portrætserie om Soderup og som jævnligt omtaler andre aktiviteter og begivenheder. Den 2. juli blev der desuden bragt et helt opslag i samme avis om projektet.

Samarbejdspartner er Holbæk Kommune. Derudover har vi en tæt kontakt med Tadre Mølle – museet såvel som venneforeningen – om trampestier og formidling. Holbæk Museum har tilbudt at være sparringspartner omkring den historiske formidling og at udforme plancher o.l., jf. budget.

Ritt Bjerregård, der har sin æbleplantage i Stestrup Old 7 km fra Soderup, har på baggrund af møde 20. september 2013 tilkendegivet sin støtte til projektet og sagt ja til at hjælpe med udvælgelse af æblesorter m.m.

Bylavet stiller sig til rådighed for andre landsbyer og projekter, der kan have brug for at trække på vores erfaringer.

Perspektivet: Soderup bliver et besøg værd

Området ligger fordelagtig i tilknytning til Margueriteruten og som udgangspunkt for trampestier i området. Vi er i kontakt med museumsleder for Tadre Mølle om en trampesti mellem os (ca. 3 km). Og vi har undersøgt muligheder for en trampesti til Nordvestbanen langs Dumpedal og Elverdamsåen (ca. 5 km). Derudover byder området på fine turoplevelser i og omkring Heslemølle gård, Aastrup Gods, Sonnerupskov og Vennelyst. Den skønne natur i og omkring Soderup vil på den måde kunne blive til gavn for mange andre end os selv.